

HARALD LINDBERG OCH ROSLAGEN I HANS KONST

6 mars—1 april 1951 utställde Harald Lindberg på Konstakademien i Stockholm. Ett gott tillfälle erbjöds då att överblicka hans måleri från 1917 till 1951. Efterföljande rader vill försöka tolka Harald Lindbergs sätt att i sin konst skildra sin hembygd Roslagen men också meddela något av det som målaren själv har att anföra om sitt liv och sin utveckling från roslagspojke och sjöman till konstnär.

Harald Lindberg såg dagens ljus i Björkö-Arholma församling 1901. Redan som liten pojke började han rita och måla. Från denna tid har till konstnärens stora glädje en sjömanskista full med teckningar och målningar bevarats; här återfanns både »Lovisa som kommer med strömming» och »Janne som bryter sten». Femtioåringen Harald Lindberg ser inte utan en viss värme tillbaka på sin barndoms alster, där han spårar en i ordets äkta mening ren naivism och ursprunglighet, som är säregen för barns sätt att återge vad som för dem är det väsentliga.

Harald Lindbergs far var långtradskeppare, men övergav fjärtrafiken och blev pråmskeppare på hemortstraderna. Harald kom nu i intim kontakt med pråmar och pråmsläp — något som sedermera skulle sätta rika spår i hans konst — samtidigt som en längtan växte hos pojken att själv få komma ut på sjön. Vid 13 års ålder nådde han målet, först som kajutpojke och sedermera, vid krigsutbrottet 1914, som mönstrad kockpojke. Väl ute på sjön kunde han inte släppa måleriet ur tankarna; under en vistelse 1917 hemma på Björkö togs målarskrinet åter fram. Resultatet blev några akvareller av fartygen *Haga av Hälsingborg*, *Anna* och *Mercur*, förankrade vid tillfället i närheten av föräldrahemmet. Dessa akvareller, som fingo »inleda» utställningen, utgöra ett slags finpenslade skeppsporträtt i engelsk stil med tackel och tåg prudentligt utritade på gammalt sjömansvis.

Harald Lindberg fortsatte livet på sjön och seglade i långfart år

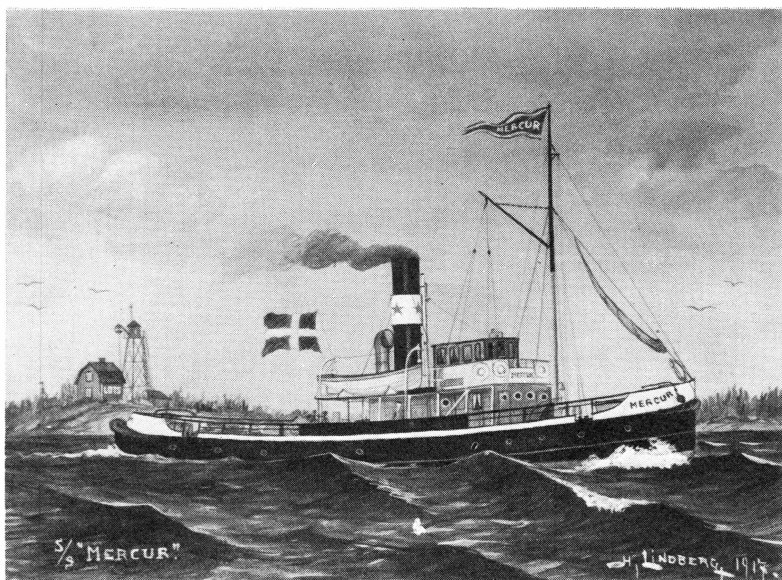

Bild 1. s/s »Mercur». 1947. Tillhör fiskaren Sven Jansson, Mjölkö.

1921. Under värnpliktstiden 1921—22 förstod han hur allvarlig böjelsen att teckna och måla var, och i samband med militär-tjänsten i Stockholm bedrev han studier på Berggren & Larssons Konstskola, vilka fortsattes vid Konstakademien åren 1924—29. Därmed tog Harald Lindberg farväl av sjömansyrket. Studieresornas mål blev Frankrike, Tyskland, Holland, Schweiz och Italien. År 1935 debuterade han med en utställning i Stockholm; 1939, 1942 och 1948 hade han en del separatutställningar. I Oslo och Helsingfors har han deltagit i grupputställningar.

En viss akademisk stränghet och en mjuk och återhållsam färgskala, allt i enlighet med 20-talets ideal, utmärker Harald Lindbergs förstlingsverk från akademiåren, i synnerhet porträtten. Vid ett besök i föräldrahemmet våren 1926 tillkom »Rumshamn». Konstnären kände nu en viss frihet från akademiens damm, som han säger. Det var underbart att få måla ute. Det var vår; föräldrahemmet med den gråvita stugan på höjden, omgiven av bodar och uthus i falurött, tedde sig ljuvligt för ett målaröga. Harald Lindberg har detta besök ännu i friskt minne och berättar om det i

Bild 2. Rumshamn, 1926. Tillhör konstnären.

lyriska ordalag. Året därpå återger han med ett stänk av romantik »Farstukammaren» på Rumshamn, där han själv så många gånger vilat ut efter hårda sjöduster. Med en sober färgskala i brunt, mörkt rött och något blått samt med schwung i penseldragen avbildas här ett stycke interiör från detta sekels början. Den slarvigt till hälften uppdragna rullgardinen, den obäddade utdragssoffan, träskorna på golvet och väckarklockan och fotogenlampan på bordet ingå som vitala delar i denna stökiga »idyll».

Omkring 1930—31 inträder en omsvängning i Harald Lindbergs konst. Känslorna få fritt spelrum, målaren drivs att återge vad han själv verkligen känner, än med starka och mäktiga känslotvott som i »Hundvakten» och »Rum sjö», än med milda och nästan sentimentala stämningar som i »Hemmaviken», »Sjunkna prämen» m. fl. Färgskalan blir en annan, djärvare och hårdare. Harald Lindbergs kärlek till sjön, båtarna, prämarerna och prämsläpen är inte att ta miste på. Det är sjömannens kärlek till sjölivet, inte till lustseglandet; sjön blir inte bara ett konstnärligt motiv, den blir för

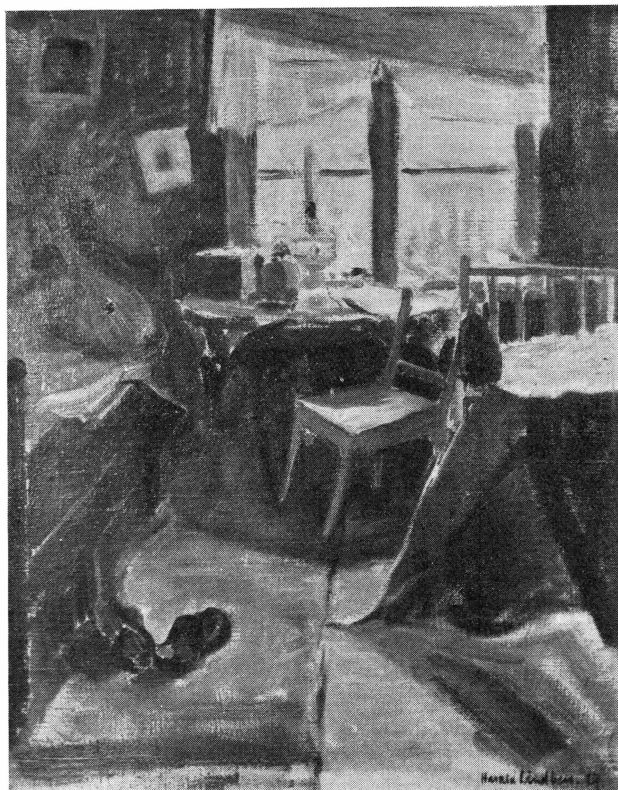

Bild 3. Farstukammaren. 1927. Privat ägo.

målaren Lindberg en hård verklighet. Brett och robust, folkligt rakt på sak, skildrar han något som han är djupt förtrogen med. Han vet hur båtarna manövrera, hur de ligga på vattnet, hur de ta vågorna, hur de stöta i stormen. Väder, vind och ljus skildras av en som sett havet från däck.

Men det är inte bara sjön och båtarna Harald Lindberg känner något för; rospiggen Lindberg är även starkt lyhörd för hembygdens stämningar. Han sätter den nordiska naturen högt, han älskar det egenartade i sin svenska bygd och han håller det för angeläget att göra sig till tolk för vad naturen och bygden givit honom. Och eftersom Harald Lindberg är ärligheten själv och en-

Bild 4. Hemmaviken. 1930.

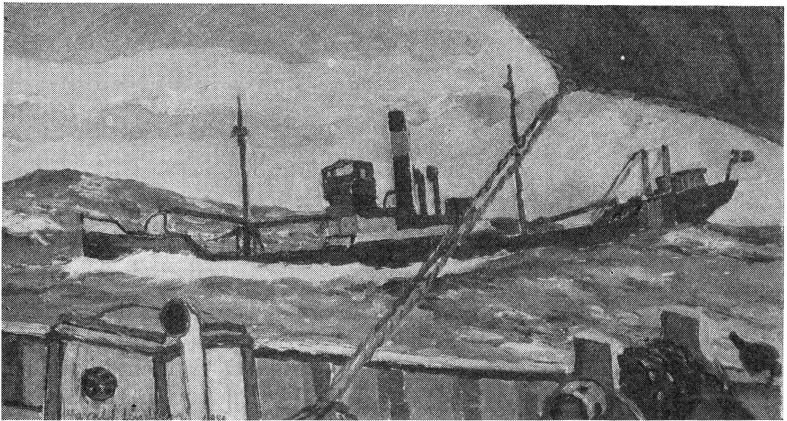

Bild 5. Koltrampen. 1942. Tillhör överingenjör Göran Starbäck, Ålsten.

Bild 6. Krokholms-Petter. 1942. Tillhör ingenjör Hans Georgii, Stockholm.

dast vill återge det han verkligen känner till och det han själv upplevt, väljer han gärna motiv från Roslagen och dess skärgård. Skärgården är för Harald Lindberg inte sommargästens paradiset, även om han nu och då ger uttryck åt ljuva sommarstämningar, utan främst en kärv vardagsvärld. Höststormarna och marsvåren, det strävsamma folket i vardagens bestyr ligger hans hjärta nära. Men även den grönskande sommaren, som får fiskarbefolkningen och öborna att se ljusare på tillvaron, är han starkt fångad av. Hans sommarbilder med befriande solljus eller dalande aftonsol, med lummig grönska, äppelblom, blommande rönn och syrén skildras med hela den känsla, som en stämningmänniska är mäktig. I

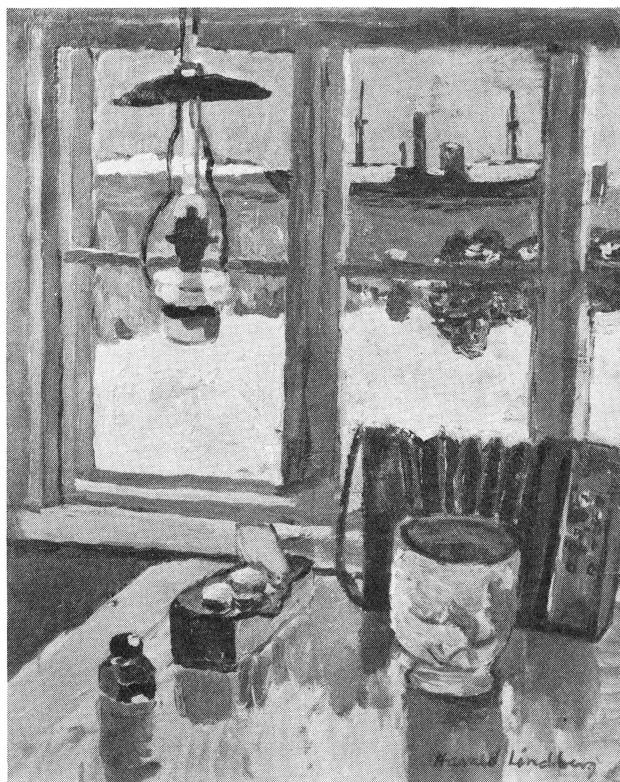

Bild 7. I skärgårdsateljén. 1945. Tillhör herr Sven Hagerum, Stockholm.

sommarbilderna spåras något av samma lyrik och skirhet, som klingar i Merikantos folkvisor.

Ofta blir människan i Harald Lindbergs bilder en staffagefigur, som vidarebefordrar den återgivna stämningen till betraktaren. Figurerna i förgrunden, som blicka ut över vattnet, få en viss monumentalitet när de avteckna sig mot ljuset över fjärd och kobbar, såsom t. ex. i »Lappade seglet», som, enligt konstnären själv, vill vara en lovsång till hembygden. Denna effekt kan synas billig, men hos Harald Lindberg är den det inte. Något liknande spåras i »Hemmaviken». Här återfinna vi föräldrahemmet en sommaraffton. Stugorna spegla sig i det blankstilla vattnet. En man kommer still-

Bild 8. Roslagsfiskare. 1946. Tillhör Nationalmuseum.

samt roende en eka över vattenspegeln. Efter båten bildar reflexen från den nedgående solen en eldröd strimma. Till betraktaren förmedlas lätt den fridfulla sommarstämning, som den ensamme mannen i roddbåten erfar.

För att göra Harald Lindberg full rättvisa måste man även stanna något inför hans porträtt. Han har en ömsint blick för människorna därhemma på öarna i deras vardagsbestyr och stilla meditation. »Krokholms-Petter», sjöman och hemmansägare i Roslagen, träder mot en som en äkta rospigg med glimten i ögat och räven bakom örat, men ändå som den verkliga hedersmannen, godmodig och fin. Ett utmärkande drag hos Harald Lindberg är hans kärlek till barnet. Många av hans barnporträtt äro utsökta studier i barnpsykologi, såsom »Barn med prästkrage». Det omedvetna, det ursprungliga och okonstlade och framförallt det oskuldsfulla hos objektet kommer här väl till uttryck.

Det är påfallande hur föga 40-talets strömningar och betraktelsesätt avsatt spår hos Harald Lindberg. Artisteriet, l'art pour l'art, har hos konstnären inte undanträngt känslan för det reella. Konstnärsförbundets traditioner lever kvar hos honom, förmodligen del-

Bild 9. Lappade seglet. 1949.

vis förmedlade via skärgårdsmålaren Axel Sjöberg. Roslagen och dess natur blir något väsentligt i Harald Lindbergs konst; man får räkna honom som sjömanslivets och skärgårdsnaturens mest ursprunglige skildrare i sin generations måleri.

Anna-Märta Tjernberg.